

КОДЕКС УКРАЇНСЬКОЇ РСР ПРО НАДРА

Кодекс затверджено і введено в дію з 1 листопада 1976 року

Законом Української РСР

від 25 червня 1976 року N 1024-IX

Із змінами і доповненнями, внесеними

Указами Президії Верховної Ради Української РСР

від 21 травня 1980 року N 252-X,

від 11 лютого 1983 року N 4744-X,

від 27 лютого 1985 року N 8474-X,

від 24 грудня 1987 року N 5095-XI

Кодекс втратив чинність

(згідно з Постановою Верховної Ради України

від 27 липня 1994 року N 133/94-ВР)

(У тексті Кодексу слова "депутатів трудящих" замінено словами "народних депутатів" згідно з Указом Президії Верховної Ради Української РСР від 21 травня 1980 року N 252-X)

В результаті перемоги Великої Жовтневої соціалістичної революції надра землі в нашій країні були націоналізовані і стали надбанням народу.

Державна власність на надра в СРСР, до складу якого на основі добровільного об'єднання і рівноправності з іншими союзними республіками входить Українська Радянська Соціалістична Республіка, становить основу гірничих відносин, тобто суспільних відносин у галузі використання і охорони надр, створює умови для планового, раціонального, комплексного користування надрами, дає змогу забезпечувати правильне розміщення продуктивних сил країни і високі темпи розвитку народного господарства, є одним з найважливіших факторів створення матеріально-технічної бази комунізму.

СРСР має великі запаси корисних копалин. Разом з тим невпинне зростання споживання мінеральної сировини в народному господарстві підвищує значення науково обгрунтованого,

ефективного використання корисних копалин, вимагає від усіх підприємств, організацій, установ і громадян бережливого ставлення до багатств надр.

Радянська держава дбає про забезпечення не тільки дедалі зростаючих потреб країни в мінеральній сировині і про задоволення інших потреб народного господарства, зв'язаних з користуванням надрами, а й про збереження природних багатств для майбутніх поколінь.

Радянське законодавство про надра покликане активно сприяти найбільш раціональному використанню надр та їх охороні.

РОЗДІЛ I

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

ГЛАВА 1

ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Завдання Кодексу Української РСР про надра

Завданнями Кодексу Української РСР про надра є регулювання гірничих відносин з метою забезпечення в інтересах нинішнього і майбутніх поколінь науково обгрунтованого, раціонального, комплексного використання надр для задоволення потреб у мінеральній сировині та інших потреб народного господарства, охорони надр, гарантування безпеки робіт при користуванні надрами, а також охорона прав підприємств, організацій, установ і громадян, зміцнення законності в цій галузі.

(У редакції Указу Президії Верховної

Ради Української РСР від 21.05.80 р. N 252-X)

Стаття 2. Законодавство Союзу РСР і Української РСР про надра

Гірничі відносини в Українській РСР регулюються Основами законодавства Союзу РСР і союзних республік про надра, а також іншими актами законодавства Союзу РСР та цим Кодексом й іншими актами законодавства Української РСР, які видаються у відповідності з ними.

Земельні, водні і лісові відносини регулюються відповідним законодавством Союзу РСР і Української РСР.

Стаття 3. Державна (загальнонародна) власність на надра

Відповідно до Конституції СРСР і Конституції Української РСР надра є державною власністю - спільним надбанням усього радянського народу.

Надра є виключною власністю держави і надаються тільки в користування. Дії, які в прямій або прихованій формі порушують право державної власності на надра, забороняються.

(Із змінами, внесеними згідно з Указом Президії

Верховної Ради Української РСР від 21.05.80 р. N 252-Х)

Стаття 4. Єдиний державний фонд надр

Відповідно до Основ законодавства Союзу РСР і союзних республік про надра усі надра в СРСР становлять єдиний державний фонд надр, до якого входять як використовувані, так і невикористовувані частини надр.

Стаття 5. Компетенція Союзу РСР у галузі регулювання гірничих відносин

Відповідно до Основ законодавства Союзу РСР і союзних республік про надра до відання Союзу РСР у галузі регулювання гірничих відносин належать:

- 1) розпоряджання єдиним державним фондом надр у межах, необхідних для здійснення повноважень Союзу РСР відповідно до Конституції СРСР;
- 2) встановлення основних положень і визначення єдиної технічної політики в галузі використання і охорони надр;

3) встановлення загальносоюзних планів охорони надр і раціонального використання мінеральних ресурсів;

4) державний нагляд і контроль за використанням і охороною надр, за веденням робіт по геологічному вивченню надр і встановлення порядку здійснення нагляду та контролю;

5) регулювання інших питань у галузі використання і охорони надр відповідно до Конституції СРСР і Основ законодавства Союзу РСР і союзних республік про надра.

Стаття 6. Компетенція Української РСР у галузі регулювання гірничих відносин

До відання Української РСР у галузі регулювання гірничих відносин поза межами компетенції Союзу РСР належать: розпоряджання єдиним державним фондом надр у межах території республіки; встановлення порядку користування надрами та їх охорони; встановлення республіканських планів охорони надр і раціонального використання мінеральних ресурсів; здійснення державного нагляду і контролю за використанням та охороною надр і веденням робіт по геологічному вивченню надр, а також регулювання інших питань у галузі використання і охорони надр, якщо вони не віднесені до компетенції Союзу РСР.

ГЛАВА 2

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ В ГАЛУЗІ ВИКОРИСТАННЯ І ОХОРОНИ НАДР

Стаття 7. Органи, що здійснюють державне управління в галузі використання і охорони надр

Державне управління в галузі використання і охорони надр здійснюється Радою Міністрів СРСР, Радою Міністрів УРСР, виконавчими комітетами місцевих Рад народних депутатів, а також спеціально уповноваженими на те державними органами в порядку, встановлюваному законодавством Союзу РСР і Української РСР.

Спеціально уповноваженими державними органами управління в галузі використання і охорони надр в Українській РСР є Міністерство геології УРСР, Державний комітет Української РСР по нагляду за безпечним веденням робіт у промисловості і гірничому нагляду та їх органи на місцях, а також інші державні органи до компетенції яких законодавством Союзу РСР і Української РСР віднесено здійснення зазначених функцій.

(Із змінами, внесеними згідно з Указами Президії

Верховної Ради Української РСР від 21.05.80 р. N 252-X,

від 11.02.83 р. N 4744-X)

Стаття 8. Компетенція обласних Рад народних депутатів по здійсненню управління в галузі використання і охорони надр

Обласні Ради народних депутатів, їх виконавчі комітети в межах і порядку, встановлених цим Кодексом та іншими законодавчими актами, на території області:

1) здійснюють державний контроль за використанням і охороною надр (частина четверта статті 89);

2) видають дозволи на промислову розробку родовищ торфу (стаття 28);

3) надають надра для поховання шкідливих речовин і відходів виробництва, скидання стічних вод (стаття 33);

4) здійснюють контроль за приведенням земельних ділянок, порушених при користуванні надрами, у стан, придатний для використання їх у народному господарстві.

Обласні Ради народних депутатів, їх виконавчі комітети вирішують й інші питання в галузі використання і охорони надр, віднесені до їх відання законодавством Союзу РСР і Української РСР.

(Із доповненнями, внесеними згідно з Указом

Президії Верховної Ради Української РСР від 11.02.83 р. N 4744-X)

Стаття 9. Компетенція районних Рад народних депутатів по здійсненню управління в галузі використання і охорони надр

Районні Ради народних депутатів, їх виконавчі комітети в межах і порядку, встановлених цим Кодексом та іншими законодавчими актами, на території району:

<http://yurist-online.org/>

- 1) здійснюють державний контроль за використанням і охороною надр (частина четверта статті 89);
- 2) визначають строки початку і місце геологознімальних, пошукових, геодезичних й інших розвідувальних робіт, що провадяться відповідними підприємствами, організаціями і установами на території району, у разі відсутності між ними і землекористувачами згоди в цьому питанні;
- 3) надають гірничі відводи для розробки родовищ загальнопоширених корисних копалин у порядку, встановленому статтями 22 і 24 цього Кодексу;
- 4) видають дозволи на дослідно-промислову розробку родовищ загальнопоширених корисних копалин (частина друга статті 27);
- 5) здійснюють контроль за приведенням земельних ділянок, порушених при користуванні надрами, у стан, придатний для використання їх у народному господарстві;
- 6) вирішують питання про позбавлення підприємств, організацій, установ і громадян права користування надрами у випадках і порядку, встановлених статтями 43 і 44 цього Кодексу;
- 7) вирішують питання про передачу для промислового освоєння родовищ загальнопоширених корисних копалин, на які своєчасно не оформлено гірничих відводів, від одних міністерств, державних комітетів, відомств, підприємств, організацій чи установ іншим (стаття 50);
- 8) вирішують спори з питань користування надрами в порядку, встановленому статтями 97, 100 - 103 цього Кодексу.

Районні Ради народних депутатів, їх виконавчі комітети вирішують й інші питання в галузі використання і охорони надр, віднесені до їх відання законодавством Союзу РСР і Української РСР.

(Із доповненнями, внесеними згідно з Указом Президії

Верховної Ради Української РСР від 21.05.80 р. N 252-X)

Стаття 10. Компетенція міських Рад народних депутатів по здійсненню управління в галузі використання і охорони надр

<http://yurist-online.org/>

Міські Ради народних депутатів, їх виконавчі комітети в межах і порядку, встановлених цим Кодексом та іншими законодавчими актами, на території міста:

- 1) здійснюють державний контроль за використанням і охороною надр (частина четверта статті 89);
- 2) надають гірничі відводи для розробки родовищ загальнопоширених корисних копалин у порядку, встановленому статтями 22 і 24 цього Кодексу;
- 3) видають дозволи на дослідно-промислову розробку родовищ загальнопоширених корисних копалин (частина друга статті 27);
- 4) здійснюють контроль за приведенням земельних ділянок, порушених при користуванні надрами, у стан, придатний для використання їх в народному господарстві;
- 5) вирішують питання про позбавлення підприємств, організацій, установ і громадян права користування надрами у випадках і порядку, встановлених статтями 43 і 44 цього Кодексу;
- 6) вирішують питання про передачу для промислового освоєння родовищ загальнопоширених корисних копалин, на які своєчасно не оформлено гірничих відводів, від одних міністерств, державних комітетів, відомств, підприємств, організацій чи установ іншим (стаття 50);
- 7) вирішують спори з питань користування надрами в порядку, встановленому статтями 97, 100 - 103 цього Кодексу.

Міські Ради народних депутатів, їх виконавчі комітети вирішують й інші питання в галузі використання і охорони надр, віднесені до їх відання законодавством Союзу РСР і Української РСР.

(Із доповненнями, внесеними згідно з Указом Президії

Верховної Ради Української РСР від 21.05.80 р. N 252-X)

Стаття 11. Компетенція сільських і селищних Рад народних депутатів по здійсненню управління в галузі використання і охорони надр

Сільські і селищні Ради народних депутатів, їх виконавчі комітети в межах і порядку, встановлених цим Кодексом та іншими законодавчими актами, на своїй території:

- 1) здійснюють державний контроль за використанням і охороною надр (частина четверта статті 89);
- 2) наглядають за правильною розробкою родовищ загальнопоширених корисних копалин, торфу і прісних підземних вод;
- 3) забезпечують контроль за проведенням робіт по впорядкуванню та озелененню кар'єрних розробок і відвалів.

Сільські і селищні Ради народних депутатів, їх виконавчі комітети вирішують й інші питання в галузі використання і охорони надр, віднесені до їх відання законодавством Союзу РСР і Української РСР.

Стаття 12. Компетенція спеціально уповноважених органів державного управління в галузі використання і охорони надр

Компетенція спеціально уповноважених органів державного управління в галузі використання і охорони надр (частина друга статті 7) визначається законодавством Союзу РСР і Української РСР, а також положеннями про ці органи, затверджуваними у встановленому порядку.

ГЛАВА 3

ПОРЯДОК І УМОВИ НАДАННЯ НАДР У КОРИСТУВАННЯ

Стаття 13. Користувачі надр

Користувачами надр можуть бути державні, кооперативні, громадські підприємства, організації та установи, а також громадяни СРСР.

У випадках, передбачених законодавством Союзу РСР, надра можуть надаватися в користування й іншим організаціям та особам.

Стаття 14. Види користування надрами

Надра надаються в користування для:

геологічного вивчення;

видобування корисних копалин;

будівництва і експлуатації підземних споруд, не зв'язаних з видобуванням корисних копалин, у тому числі споруд для підземного зберігання нафти, газу та інших речовин і матеріалів, поховання шкідливих речовин і відходів виробництва, скидання стічних вод;

задоволення інших державних і громадських потреб.

Стаття 15. Безплатність користування надрами

Користування надрами здійснюється безплатно, за винятком випадків, встановлюваних законодавством Союзу РСР. Відповідно до Основ законодавства Союзу РСР і союзних республік про надра порядок плати за користування надрами визначається Радою Міністрів СРСР.

(У редакції Указу Президії Верховної

Ради Української РСР від 24.12.87 р. N 5095-XI)

Стаття 16. Надання надр для геологічного вивчення

Для геологічного вивчення, тобто для одержання даних про геологічну будову надр, процеси, які відбуваються в них, виявлення і оцінки родовищ корисних копалин, вивчення закономірностей їх формування і розміщення, з'ясування гірничотехнічних та інших умов розробки родовищ корисних копалин і використання надр для цілей, не зв'язаних з видобуванням корисних копалин, надра надаються в користування на підставі дозволів, що їх видають спеціально уповноважені на те державні органи в порядку, встановлюваному законодавством Союзу РСР.

<http://yurist-online.org/>

Стаття 17. Надання надр для видобування корисних копалин

Для видобування корисних копалин надра надаються в користування на підставі акта, який засвідчує гірничий відвід.

Гірничим відводом є частина надр, надана підприємству, організації або установі для промислової розробки корисних копалин, що містяться в ній.

Стаття 18. Підприємства, організації, установи, яким надаються гірничі відводи

Гірничі відводи для розробки родовищ корисних копалин надаються підприємствам, організаціям та установам, до завдання яких відповідно до їх статутів, положень або рішень вищестоящих органів входить видобування корисних копалин.

Стаття 19. Умови надання гірничих відводів

Гірничі відводи надаються підприємствам, організаціям та установам для розробки родовищ корисних копалин лише після затвердження запасів корисних копалин цих родовищ.

Стаття 20. Порядок надання гірничих відводів для розробки родовищ корисних копалин

Гірничі відводи для розробки родовищ корисних копалин (крім гірничих відводів для розробки родовищ загальнопоширених корисних копалин) надаються органами державного гірничого нагляду в порядку, встановлюваному законодавством Союзу РСР.

Стаття 21. Обов'язки органів державного гірничого нагляду при наданні гірничих відводів

Органи державного гірничого нагляду при наданні гірничих відводів перевіряють:

правильність поділу родовищ корисних копалин на окремі гірничі відводи з метою попередження залишення не включеними до гірничих відводів ділянок родовищ, не придатних для самостійної розробки;

забезпечення вимог безпеки провадження гірничих і підривних робіт при розробці родовищ корисних копалин у межах гірничого відводу, відвернення небезпеки для розташованих поряд підприємств, організацій, установ і населених пунктів;

забезпечення раціонального використання родовища корисних копалин, повного видобування запасів усіх корисних копалин, що разом залягають в межах гірничого відводу.

Стаття 22. Порядок надання гірничих відводів для розробки родовищ загальнопоширених корисних копалин

Гірничі відводи для розробки родовищ загальнопоширених корисних копалин надаються виконавчими комітетами районних (міських) Рад народних депутатів і підлягають реєстрації в органах державного гірничого нагляду.

Порядок надання гірничих відводів для розробки родовищ загальнопоширених корисних копалин встановлюється Радою Міністрів УРСР.

Стаття 23. Віднесення корисних копалин до загальнопоширених

Віднесення корисних копалин до загальнопоширених провадиться органами державного гірничого нагляду в порядку, встановлюваному законодавством Союзу РСР.

Стаття 24. Обов'язки виконавчих комітетів районних (міських) Рад народних депутатів при наданні гірничих відводів для розробки родовищ загальнопоширених корисних копалин

Виконавчі комітети районних (міських) Рад народних депутатів при наданні гірничих відводів для розробки родовищ загальнопоширених корисних копалин перевіряють:

правильність поділу родовищ корисних копалин на окремі гірничі відводи з метою попередження залишення не включеними до гірничих відводів ділянок родовищ, не придатних для самостійної розробки;

забезпечення вимог безпеки провадження гірничих і підривних робіт при розробці родовищ корисних копалин у межах гірничого відводу, відвернення небезпеки для розташованих поряд підприємств, організацій, установ і населених пунктів;

забезпечення правильного, раціонального використання родовищ загальнопоширених корисних копалин і площ залягання цих родовищ.

Стаття 25. Заборона розробки родовищ корисних копалин за межами гірничих відводів

Розробка родовищ корисних копалин за межами гірничих відводів забороняється.

Стаття 26. Дослідно-промислова розробка родовища корисних копалин та розробка родовищ торфу і прісних підземних вод

Дослідно-промислова розробка родовища корисних копалин або його частини, а також розробка родовищ торфу і прісних підземних вод здійснюються без надання гірничого відводу, в порядку, встановлюваному законодавством Союзу РСР, цим Кодексом та іншими актами законодавства Української РСР.

Стаття 27. Видача дозволу на дослідно-промислову розробку родовища корисних копалин

Дослідно-промислова розробка родовища корисних копалин або його частини (крім родовищ загальнопоширених корисних копалин) здійснюється на підставі дозволу, який видається органом державного гірничого нагляду.

Дослідно-промислова розробка родовища загальнопоширених корисних копалин або його частини здійснюється на підставі дозволу, який видається виконавчим комітетом районної (міської) Ради народних депутатів.

Дозвіл видається на підставі проекту цих робіт і позитивного висновку територіальної геологічної організації.

Стаття 28. Видача дозволу на розробку родовища торфу

Розробка родовища торфу здійснюється на підставі дозволу, який видається виконавчим комітетом обласної Ради народних депутатів при наявності згоди землекористувача, на землях якого розташоване родовище, територіальної геологічної організації, а також органів Міністерства сільського господарства, по охороні природи та по регулюванню використання і охороні вод.

Стаття 29. Надання надр у користування для видобування прісних підземних вод

Надання надр у користування для видобування підприємствами, організаціями та установами прісних підземних вод здійснюється на підставі дозволу, який видається Міністерством меліорації і водного господарства УРСР за погодженням з Міністерством геології УРСР.

Стаття 30. Умови, за яких дозволяється приступити до розробки родовищ корисних копалин

Приступити до розробки родовищ корисних копалин дозволяється лише після одержання акта, що засвідчує гірничий відвід, чи дозволу і відведення земельної ділянки у встановленому порядку. Для початку розробки родовища загальнопоширених корисних копалин необхідна, крім того, наявність довідки про реєстрацію гірничого відводу.

Стаття 31. Право підприємств, організацій, установ і громадян на видобування загальнопоширених корисних копалин, торфу і прісних підземних вод у межах наданих їм земельних ділянок

Підприємства, організації, установи і громадяни мають право користуватися надрами в межах наданих їм земельних ділянок з метою видобування для своїх господарських та побутових потреб загальнопоширених корисних копалин, торфу і прісних підземних вод без надання гірничого відводу, в порядку, встановленому статтями 60 і 61 цього Кодексу.

Стаття 32. Надання надр для цілей, не зв'язаних з видобуванням корисних копалин

Для будівництва і експлуатації підземних споруд і для інших цілей, не зв'язаних з видобуванням корисних копалин, надра надаються в користування у порядку, встановлюваному законодавством Союзу РСР і Української РСР.

Стаття 33. Надання надр для поховання шкідливих речовин і відходів виробництва, скидання стічних вод

Надання надр для поховання шкідливих речовин і відходів виробництва, скидання стічних вод допускається тільки у виняткових випадках і при додержанні спеціальних вимог та умов.

Надра для вказаних цілей надаються виконавчими комітетами обласних Рад народних депутатів на основі спеціальних досліджень та спеціальних проектів, виконаних заінтересованими міністерствами, державними комітетами і відомствами та погоджених відповідно до статті 54 цього Кодексу.

(Із доповненнями, внесеними згідно з Указом Президії

Верховної Ради Української РСР від 21.05.80 р. N 252-X)

Стаття 34. Право підприємств, організацій, установ і громадян на користування надрами у межах наданих їм земельних ділянок для цілей, не зв'язаних з видобуванням корисних копалин

Підприємства, організації, установи і громадяни мають право в межах наданих їм земельних ділянок користуватися надрами для своїх господарських та побутових потреб, не зв'язаних з видобуванням корисних копалин, за погодженням з виконавчими комітетами місцевих Рад народних депутатів.

Стаття 35. Надання земельних ділянок для потреб, зв'язаних з користуванням надрами

Надання земельних ділянок підприємствам, організаціям та установам для потреб, зв'язаних з користуванням надрами, провадиться при наявності гірничого відводу чи дозволу в порядку, встановленому земельним законодавством.

Стаття 36. Строки користування надрами

Користування надрами може бути безстроковим або тимчасовим.

Безстроковим (постійним) визнається користування надрами без заздалегідь встановленого строку.

У випадках тимчасового користування надра надаються на строк не більше десяти років. У разі необхідності строк тимчасового користування може бути продовжено.

Стаття 37. Початок перебігу строку користування надрами

Перебіг строку користування надрами починається з дня одержання акта, який засвідчує гірничий відвід, або дозволу на коригування надрами, якщо в них не передбачено інше.

Стаття 38. Продовження строку тимчасового користування надрами

За клопотанням користувача строк тимчасового користування надрами може бути продовжено державним органом, який приймав рішення про надання гірничого відводу чи дозволу.

ГЛАВА 4

ПРАВА І ОБОВ'ЯЗКИ КОРИСТУВАЧІВ НАДР

Стаття 39. Цільове використання надр

Користувачі надр мають право і зобов'язані користуватися надрами відповідно до цілей, для яких вони надані.

Стаття 40. Випадки обмеження прав користувачів надр

У випадках, передбачених законодавством Союзу РСР і Української РСР, права користувачів надр може бути обмежено в державних інтересах, а також в інтересах інших користувачів надр.

Стаття 41. Основні обов'язки користувачів надр

Користувачі надр зобов'язані забезпечувати:

- 1) повноту геологічного вивчення; раціональне, комплексне використання і охорону надр;
- 2) безпечно для працівників і населення ведення робіт, зв'язаних з користуванням надрами;

- 3) охорону атмосферного повітря, земель, лісів, вод та інших об'єктів навколишнього природного середовища, а також будівель і споруд від шкідливого впливу робіт, зв'язаних з користуванням надрами;
- 4) збереження заповідників, пам'яток природи, історії і культури від шкідливого впливу робіт, зв'язаних з користуванням надрами;
- 5) приведення земельних ділянок, порушених при користуванні надрами, в безпечний стан, а також у стан, придатний для використання їх у народному господарстві, відповідно до законодавства Союзу РСР і Української РСР.

(Із доповненнями, внесеними згідно з Указом Президії
Верховної Ради Української РСР від 21.05.80 р. N 252-X)

ГЛАВА 5

ПІДСТАВИ І ПОРЯДОК ПРИПИНЕННЯ ПРАВА КОРИСТУВАННЯ НАДРАМИ

Стаття 42. Підстави припинення права користування надрами

Право користування надрами припиняється повністю або частково у випадках:

- 1) відпадання потреби в користуванні надрами;
- 2) скінчення встановленого строку користування надрами;
- 3) виникнення необхідності вилучення ділянки надр для інших державних чи громадських потреб;
- 4) ліквідації підприємства, організації, установи, якій були надані надра в користування;
- 5) виникнення явної загрози здоров'ю населення.

Право користування надрами може бути припинено, якщо користувач:

не приступив протягом двох років до користування надрами;

використовує надра не у відповідності з тією метою, для якої їх надано;

порушив інші правила користування надрами та їх охорони.

Відповідно до Основ законодавства Союзу РСР і союзних республік про надра законодавством Союзу РСР і Української РСР може бути передбачено й інші підстави припинення права користування надрами.

Стаття 43. Підстави позбавлення підприємств, організацій, установ і громадян права видобування загальнопоширених корисних копалин, торфу і прісних підземних вод у межах наданих їм земельних ділянок

Підприємства, організації, установи і громадян може бути позбавлено права видобування в межах наданих їм земельних ділянок загальнопоширених корисних копалин, торфу і прісних підземних вод у разі порушення порядку та умов видобування.

Відповідно до Основ законодавства Союзу РСР і союзних республік про надра законодавством Союзу РСР і Української РСР може бути передбачено й інші підстави позбавлення права користування надрами.

Стаття 44. Порядок припинення права користування надрами

Право користування надрами у випадках, передбачених пунктами 1, 3, 4 і 5 частини першої і частиною другою статті 42 цього Кодексу, припиняється шляхом анулювання відповідними органами виданих ними гірничовідвідного акта чи дозволу.

Право користування надрами у випадках, передбачених статтею 43 цього Кодексу, припиняється: при видобуванні загальнопоширених корисних копалин і торфу - за рішенням виконавчого комітету районної (міської) Ради народних депутатів, а при видобуванні прісних підземних вод - в порядку, встановленому Водним кодексом УРСР.

РОЗДІЛ II

ГЕОЛОГІЧНЕ ВИВЧЕННЯ НАДР

Стаття 45. Основні вимоги до геологічного вивчення надр

Підприємства, організації та установи, які здійснюють геологічне вивчення надр, зобов'язані забезпечувати:

- 1) раціональний, науково обґрунтований напрям і ефективність робіт по геологічному вивченню надр;
- 2) повноту вивчення геологічної будови надр, гірничотехнічних, гідрогеологічних та інших умов розробки розвіданих родовищ, будівництва і експлуатації підземних споруд, не зв'язаних з видобуванням корисних копалин;
- 3) достовірність визначення кількості і якості запасів основних і разом з ними залягаючих корисних копалин та наявних у них компонентів; геолого-економічну оцінку родовищ корисних копалин;
- 4) ведення робіт по геологічному вивченню надр методами і способами, які б виключали невинуваті втрати корисних копалин і зниження їх якості;
- 5) розміщення видобуваних з надр гірських порід і корисних копалин, яке б виключало їх шкідливий вплив на навколишнє середовище;
- 6) збереження розвідувальних гірничих виробок і бурових свердловин, які може бути використано при розробці родовищ та в інших народногосподарських цілях, і ліквідацію в установленому порядку виробок і свердловин, що не підлягають використанню;
- 7) збереження геологічної і виконавчо-технічної документації, зразків гірських порід і руд, керна, дублікатів проб корисних копалин, які може бути використано при дальшому вивченні надр, розвідці та розробці родовищ корисних копалин, а також при користуванні надрами для цілей, не зв'язаних з видобуванням корисних копалин.

Стаття 46. Державна реєстрація і державний облік робіт по геологічному вивченню надр

Роботи по геологічному вивченню надр підлягають державній реєстрації і державному облікові з метою узагальнення і максимального використання результатів вивчення надр, а також запобігання дублюванню зазначених робіт.

Державна реєстрація і державний облік робіт по геологічному вивченню надр проводяться в порядку, встановлюваному законодавством Союзу РСР.

Провадження робіт по геологічному вивченню надр без державної реєстрації забороняється.

Стаття 47. Кондиції на мінеральну сировину

Для визначення промислової цінності родовищ і підрахунку в них запасів корисних копалин встановлюються кондиції на мінеральну сировину по кожному родовищу, які являють собою сукупність економічно обґрунтованих вимог до якості і кількості корисних копалин, гірничо-геологічних та інших умов розробки родовища.

Кондиції на мінеральну сировину розробляються з урахуванням використання основних і разом з ними залягаючих корисних копалин, а також наявних у них цінних компонентів і затверджуються в порядку, встановлюваному законодавством Союзу РСР.

Стаття 48. Передача розвіданих родовищ корисних копалин для промислового освоєння

Розвідані родовища або їх ділянки, по яких затверджено запаси корисних копалин, підлягають передачі для промислового освоєння міністерствам, державним комітетам і відомствам, що здійснюють керівництво розробкою родовищ корисних копалин.

Порядок передачі розвіданих родовищ корисних копалин (крім родовищ загальнопоширених корисних копалин) для промислового освоєння встановлюється законодавством Союзу РСР.

(Із доповненнями, внесеними згідно з Указом Президії

Верховної Ради Української РСР від 21.05.80 р. N 252-Х)

Стаття 49. Порядок передачі розвіданих родовищ загальнопоширених корисних копалин для промислового освоєння

Передача для промислового освоєння розвіданих родовищ загальнопоширених корисних копалин, по яких затверджено запаси, провадиться по акту міністерством, державним комітетом, відомством або підприємством, організацією, установою, які проводили геологорозвідувальні роботи, міністерству, державному комітету, відомству або підприємству, організації, установі, для яких такі роботи виконувались, в строк не більше шести місяців після одержання повідомлення про готовність родовища і геологічних матеріалів до передачі.

Разом з родовищем загальнопоширених корисних копалин передаються також виробки, пройдені для розвідки родовища, і опорні пункти топографічної сітки.

До акта передачі додаються належним чином оформлені геологічні, топографо-геодезичні та інші матеріали, одержані при проведенні геологорозвідувальних робіт.

(Із доповненнями, внесеними згідно з Указом Президії

Верховної Ради Української РСР від 21.05.80 р. N 252-X)

Стаття 50. Наслідки несвоєчасного оформлення гірничого відводу після прийняття родовища загальнопоширеної корисної копалини

Якщо міністерство, державний комітет, відомство або підприємство, організація чи установа, що прийняла родовище загальнопоширеної корисної копалини, протягом двох років не оформить гірничий відвід, виконавчий комітет районної (міської) Ради народних депутатів за поданням органів державного геологічного контролю може передати це родовище для промислового освоєння іншому міністерству, державному комітету, відомству або підприємству, організації, установі.

(Із доповненнями, внесеними згідно з Указом Президії

Верховної Ради Української РСР від 21.05.80 р. N 252-X)

Стаття 51. Першовідкривачі родовищ корисних копалин

Особи, що відкрили не відоме раніше родовище, яке має промислову цінність, а також виявили додаткові запаси корисних копалин чи нову мінеральну сировину в раніше відомому родовищі, які істотно збільшують його промислову цінність, визнаються першовідкривачами.

Першовідкривачі мають право на винагороду.

Права першовідкривачів і порядок виплати їм винагороди визначаються законодавством Союзу РСР.

РОЗДІЛ III

ПРОЕКТУВАННЯ, БУДІВНИЦТВО І ВВЕДЕННЯ В ЕКСПЛУАТАЦІЮ ПІДПРИЄМСТВ ПО ВИДОБУВАННЮ КОРИСНИХ КОПАЛИН І ПО ПЕРЕРОБЦІ МІНЕРАЛЬНОЇ СИРОВИНИ, А ТАКОЖ ПІДЗЕМНИХ СПОРУД, НЕ ЗВ'ЯЗАНИХ З ВИДОБУВАННЯМ КОРИСНИХ КОПАЛИН

(Назва розділу у редакції Указу Президії Верховної

Ради Української РСР від 21.05.80 р. N 252-X)

Стаття 52. Особливості проектування підприємств по видобуванню корисних копалин, а також підземних споруд, не зв'язаних з видобуванням корисних копалин

Проектування підприємств по видобуванню корисних копалин і підземних споруд, не зв'язаних з видобуванням корисних копалин, провадиться на основі геологічного та іншого вивчення надр на ділянці передбачуваного будівництва з урахуванням комплексного розвитку економічного району.

Проектування підприємств по видобуванню корисних копалин провадиться тільки після затвердження запасів корисних копалин і передачі родовищ для промислового освоєння.

Відповідно до Основ законодавства Союзу РСР і союзних республік про надра у виняткових випадках з дозволу Ради Міністрів СРСР проектування підприємств по видобуванню корисних копалин може провадитися до затвердження запасів корисних копалин.

(Із змінами, внесеними згідно з Указом Президії

Верховної Ради Української РСР від 21.05.80 р. N 252-X)

Стаття 53. Погодження місць розташування підприємств по видобуванню корисних копалин або підземних споруд, не зв'язаних з видобуванням корисних копалин

Місця розташування підприємств по видобуванню корисних копалин або підземних споруд, не зв'язаних з видобуванням корисних копалин, до початку проектних робіт погоджуються з виконавчими і розпорядчими органами відповідних Рад народних депутатів, органами державного гірничого нагляду та іншими заінтересованими органами.

(Із змінами, внесеними згідно з Указом Президії

Верховної Ради Української РСР від 21.05.80 р. N 252-Х)

Стаття 54. Погодження проектів споруд для поховання шкідливих речовин і відходів виробництва, скидання стічних вод

Проекти споруд для поховання шкідливих речовин і відходів виробництва, скидання стічних вод до подання виконавчому комітетові обласної Ради народних депутатів (стаття 33) погоджуються з Міністерством геології УРСР, Державним комітетом Української РСР по нагляду за безпечним веденням робіт у промисловості і гірничому нагляду, Державним комітетом УРСР по охороні природи, Міністерством меліорації і водного господарства УРСР і Міністерством охорони здоров'я УРСР.

(Із змінами, внесеними згідно з Указами

Президії Верховної Ради Української РСР

від 21.05.80 р. N 252-Х,

від 11.02.83 р. N 4744-Х)

Стаття 55. Основні вимоги до проектування, будівництва і введення в експлуатацію підприємств по видобуванню корисних копалин і по переробці мінеральної сировини, а також підземних споруд, не зв'язаних з видобуванням корисних копалин

У проектах підприємств по видобуванню корисних копалин повинно бути передбачено:

1) розміщення наземних і підземних споруд підприємств, яке забезпечує найбільш раціональне і ефективне використання запасів корисних копалин;

- 2) способи розкриття і системи розробки родовищ корисних копалин, що забезпечують найбільш повне, комплексне і економічно доцільне вилучення з надр запасів основних і разом з ними залягаючих корисних копалин;
- 3) раціональне використання розкривних порід при розробці родовищ корисних копалин;
- 4) складування, облік і збереження попутно видобуваних і тимчасово не використовуваних корисних копалин;
- 5) геологічне вивчення надр, що розкриваються в процесі будівництва і експлуатації підприємств по видобуванню корисних копалин, і складання геологічної та маркшейдерської документації;
- б) заходи, що гарантують безпеку населення, охорону надр та інших об'єктів навколишнього природного середовища, будівель і споруд.

При проектуванні, будівництві і введенні в експлуатацію підприємств по видобуванню корисних копалин повинно бути забезпечено також виконання вимог, зазначених у статтях 39 і 41 цього Кодексу.

У проектах підприємств по переробці мінеральної сировини повинно бути передбачено: застосування технологічних схем, що забезпечують раціональне і комплексне вилучення з видобутої мінеральної сировини наявних у ній компонентів, які мають промислове значення; найбільш повне використання відходів переробки (шламів, пилу, стічних вод і т. ін.); складування, облік і збереження тимчасово не використовуваних відходів виробництва, які містять корисні компоненти, а також виконання вимог, зазначених у пункті 6 цієї статті.

При проектуванні, будівництві і введенні в експлуатацію підземних споруд, не зв'язаних з видобуванням корисних копалин, повинно бути забезпечено виконання вимог, зазначених у пунктах 3 - 6 цієї статті і в статтях 39 і 41 цього Кодексу.

Будівництво, реконструкція і введення в експлуатацію підприємств по видобуванню корисних копалин і по переробці мінеральної сировини, а також підземних споруд, не зв'язаних з видобуванням корисних копалин, забороняються, якщо при їх проектуванні не додержано вимог, передбачених цією статтею.

(У редакції Указу Президії Верховної

Ради Української РСР від 21.05.80 р. N 252-X)

<http://yurist-online.org/>

РОЗДІЛ IV

КОРИСТУВАННЯ НАДРАМИ ДЛЯ РОЗРОБКИ РОДОВИЩ КОРИСНИХ КОПАЛИН І ДЛЯ ЦІЛЕЙ, НЕ ЗВ'ЯЗАНИХ З ВИДОБУВАННЯМ КОРИСНИХ КОПАЛИН

Стаття 56. Порядок розробки родовищ корисних копалин

Розробка родовищ корисних копалин провадиться відповідно до затверджених проектів підприємств по видобуванню корисних копалин, планів розвитку гірничих робіт, проектів і схем розробки родовищ нафти, газу та підземних вод і правил технічної експлуатації.

Правила технічної експлуатації підприємств по видобуванню корисних копалин, правила розробки нафтових та газових родовищ і плани розвитку гірничих робіт затверджуються відповідними органами за погодженням з органами державного гірничого нагляду.

(Із змінами, внесеними згідно з Указом Президії

Верховної Ради Української РСР від 21.05.80 р. N 252-X)

Стаття 57. Основні вимоги до розробки родовищ корисних копалин і переробки мінеральної сировини

При розробці родовищ корисних копалин повинно бути забезпечено:

1) застосування найбільш раціональних і ефективних методів видобування основних і разом з ними залягаючих корисних копалин, недопущення наднормативних втрат і наднормативного розубожування корисних копалин, а також вибіркової відробки багатих ділянок родовищ, яка призводить до необґрунтованих втрат балансових запасів корисних копалин;

2) здійснення дорозвідки родовищ корисних копалин та інших геологічних робіт, проведення маркшейдерських робіт, а також ведення передбаченої технічної документації;

3) облік стану і руху запасів, втрат і розубожування корисних копалин;

4) недопущення псування розроблюваних і сусідніх з ними родовищ корисних копалин у результаті проваджених гірничих робіт, а також збереження запасів корисних копалин, які консервуються в надрах;

5) збереження і облік попутно видобуваних і тимчасово не використовуваних корисних копалин;

6) раціональне використання розкривних порід, а також правильне їх розміщення;

7) безпека для життя і здоров'я працівників і населення, охорона надр та інших об'єктів навколишнього природного середовища, будівель і споруд; розроблення і затвердження планів ліквідації аварій.

При переробці мінеральної сировини повинно бути забезпечено:

суворе додержання технологічних схем переробки мінеральної сировини, що забезпечують раціональне і комплексне вилучення наявних у ній корисних компонентів; облік і контроль розподілу корисних компонентів на різних стадіях переробки і ступеня їх вилучення з мінеральної сировини;

дальше вивчення технологічних властивостей і складу мінеральної сировини, проведення дослідних технологічних випробувань з метою вдосконалення технології переробки мінеральної сировини;

найбільш повне використання відходів переробки (шламів, пилу, стічних вод і т. ін.); складування, облік і збереження тимчасово не використовуваних відходів виробництва, які містять корисні компоненти.

(У редакції Указу Президії Верховної

Ради Української РСР від 21.05.80 р. N 252-X)

Стаття 58. Ліквідація і консервація підприємств по видобуванню корисних копалин

Після завершення відробки запасів корисних копалин, а також у випадках, коли за техніко-економічними розрахунками та іншими обґрунтуваннями дальша розробка родовища чи його частини є недоцільною або неможливою, підприємство по видобуванню корисних копалин, яке

розробляє родовище, чи відповідна частина цього підприємства підлягає ліквідації або переведенню на консервацію.

При повній або частковій ліквідації чи консервації підприємства по видобуванню корисних копалин гірничі виробки і бурові свердловини повинні бути приведені у стан, який гарантує безпеку населення, охорону навколишнього природного середовища, будівель і споруд, а при консервації також і збереження родовища, гірничих виробок і бурових свердловин на весь час консервації. При ліквідації підприємства по видобуванню корисних копалин повинно бути вирішене також питання про можливе використання гірничих виробок і бурових свердловин для інших народногосподарських цілей.

При ліквідації і консервації підприємства по видобуванню корисних копалин чи його частини геологічна і маркшейдерська документація поповнюється на момент завершення гірничих робіт і передається в установленому порядку на зберігання.

На підприємствах по видобуванню корисних копалин, суміжних з підприємством, яке ліквідується чи консервується, повинні бути проведені заходи, що гарантують безпеку гірничих робіт.

Ліквідація і консервація підприємства по видобуванню корисних копалин або його частини здійснюються за погодженням з органами державного гірничого нагляду та іншими заінтересованими органами.

Тривалість часу, протягом якого підприємство по видобуванню корисних копалин повинно перебувати на консервації, встановлюється рішенням вищестоящої організації за погодженням з органами державного гірничого нагляду.

(Із змінами, внесеними згідно з Указом Президії

Верховної Ради Української РСР від 21.05.80 р. N 252-X)

Стаття 59. Старательське видобування корисних копалин

На родовищах корисних копалин або їх ділянках, розробка яких підприємствами по видобуванню корисних копалин є недоцільною, допускається видобування корисних копалин особистою працею старателів.

Видобування корисних копалин артілями старателів провадиться за договором з підприємствами по видобуванню корисних копалин в межах їх гірничих відводів, а окремими громадянами - за

<http://yurist-online.org/>

дозвільним посвідченням, яке видається підприємствами по видобуванню корисних копалин. На підприємства по видобуванню корисних копалин покладається контроль за старательським видобуванням корисних копалин.

Відповідно до Основ законодавства Союзу РСР і союзних республік про надра перелік корисних копалин, видобування яких дозволяється старателям, і Типовий статут артілі старателів затверджуються в порядку, встановлюваному Радою Міністрів СРСР.

(Із змінами, внесеними згідно з Указом Президії

Верховної Ради Української РСР від 21.05.80 р. N 252-X)

Стаття 60. Основні вимоги до розробки родовищ торфу

Розробка родовищ торфу підприємствами, організаціями, установами провадиться способами, що дають можливість використовувати вироблені площі в сільському, лісовому або рибному господарстві. Видобування торфу повинно провадитись з додержанням нормативів щодо залишення товщини придонного шару торфу на вироблених площах торфових родовищ.

Забороняється повсюдно кар'єрне видобування торфу, за винятком видобування кускового торфу цим способом для комунально-побутових потреб населення. Інші винятки з цього правила можуть бути встановлені Радою Міністрів УРСР.

Стаття 61. Порядок видобування загальнопоширених корисних копалин, торфу і прісних підземних вод підприємствами, організаціями, установами і громадянами в межах наданих їм у користування земельних ділянок

Видобування загальнопоширених корисних копалин і торфу підприємствами, організаціями, установами і громадянами в межах наданих їм у користування земельних ділянок (стаття 31) провадиться відкритим способом, без застосування підривних робіт, загальною глибиною розробки до 2-х метрів.

Видобування загальнопоширених корисних копалин і торфу з застосуванням спеціальних технічних засобів провадиться за погодженням з виконавчим комітетом районної (міської) Ради народних депутатів, органами охорони природи та іншими заінтересованими відомствами.

Видобування прісних підземних вод підприємствами, організаціями, установами і громадянами в межах наданих їм у користування земельних ділянок (стаття 31) шляхом спорудження копаних

<http://yurist-online.org/>

шахтних або забивних фільтрових колодязів, а також каптажів джерел, що працюють без примусового зниження рівня води, провадиться відповідно до вимог Водного кодексу УРСР.

Видобуті загальнопоширені корисні копалини і торф можуть використовуватись підприємствами, організаціями, установами і громадянами тільки для своїх господарських і побутових потреб без права продажу.

Стаття 62. Порядок користування надрами для цілей, не зв'язаних з видобуванням корисних копалин

Користування надрами для будівництва та експлуатації підземних споруд і для інших цілей, не зв'язаних з видобуванням корисних копалин, здійснюється за спеціальними проектами, затверджуваними в порядку, встановлюваному законодавством Союзу РСР і Української РСР.

У проектах повинні передбачатися заходи, що забезпечують відповідно знешкодження стічних вод, шкідливих речовин, відходів виробництва та інших речовин і матеріалів або локалізацію їх у точно визначених межах і запобігання проникненню в гірничі виробки, на земну поверхню та у водні об'єкти.

У випадках порушення вимог цієї статті скидання в надра стічних вод, поховання шкідливих речовин і відходів виробництва, підземне зберігання речовин і матеріалів повинні бути обмежені, зупинені або заборонені органами державного гірничого нагляду чи іншими спеціально уповноваженими на те державними органами.

РОЗДІЛ V

БЕЗПЕКА РОБІТ, ЗВ'ЯЗАНИХ З КОРИСТУВАННЯМ НАДРАМИ

Стаття 63. Гарантування безпечного ведення робіт, зв'язаних з користуванням надрами

При будівництві, реконструкції і експлуатації підприємств по видобуванню корисних копалин, а також підземних споруд, не зв'язаних з видобуванням корисних копалин, при виконанні геологорозвідувальних та інших робіт, зв'язаних з користуванням надрами, повинна бути гарантована безпека для життя і здоров'я працівників і населення.

(У редакції Указу Президії Верховної

Стаття 64. Особи, відповідальні за гарантування безпечного ведення робіт, зв'язаних з користуванням надрами

Відповідальність за забезпечення додержання правил і норм безпеки на підприємствах, в організаціях та установах, що користуються надрами, покладається на їх керівників, які визначають коло осіб, що здійснюють контроль за додержанням зазначених правил і норм безпеки у структурних підрозділах підприємств, організацій та установ.

Стаття 65. Основні вимоги по гарантуванню безпечного ведення робіт, зв'язаних з користуванням надрами

При проведенні робіт, зв'язаних з користуванням надрами, повинно бути забезпечено:

- 1) вивчення і виконання працівниками правил і норм по безпечному веденню робіт, а також планування і проведення заходів по запобіганню і ліквідації аварій;
- 2) зупинення робіт у разі виникнення небезпеки для життя працівників, виведення людей у безпечне місце і здійснення заходів, необхідних для усунення небезпеки;
- 3) застосування машин, устаткування і матеріалів, які відповідають вимогам правил і норм безпеки та санітарних норм;
- 4) облік, належне зберігання і витрачання вибухових речовин і засобів підривання, а також правильне і безпечне їх використання;
- 5) своєчасне поповнення технічної документації, передбаченої правилами безпеки, в тому числі планів гірничих робіт, даними, що уточнюють межі зон безпечного ведення робіт, і планів ліквідації аварій.

Стаття 66. Статут про дисципліну для осіб, які працюють в особливо небезпечних підземних умовах

Відповідно до Основ законодавства Союзу РСР і союзних республік про надра Статут про дисципліну для осіб, які працюють в особливо небезпечних підземних умовах, затверджується Радою Міністрів СРСР.

Стаття 67. Особливі вимоги щодо безпеки ведення гірничих робіт

Міністерства, державні комітети, відомства і підлеглі їм підприємства, організації та установи, які ведуть гірничі роботи, зобов'язані розробляти з урахуванням сучасних досягнень науки і техніки і здійснювати спеціальні комплексні організаційно-технічні заходи, що передбачали б поліпшення складу рудникової атмосфери, вдосконалення технології ведення гірничих робіт і засобів колективного та індивідуального захисту і були спрямовані на запобігання професійним захворюванням і виробничому травматизмові.

З метою забезпечення найсприятливіших умов для нормальної життєдіяльності та безпеки робітників і службовців, зайнятих на гірничих роботах, міністерства, державні комітети і відомства, а також інші заінтересовані органи зобов'язані систематично вдосконалювати правила і норми безпеки, санітарні правила і норми.

Забороняється ведення гірничих робіт, якщо стан гірничих виробок являє небезпеку для життя і здоров'я людей, зайнятих на підземних роботах, або в рудниковій атмосфері діючих гірничих виробок вміст кисню, шкідливих і вибухонебезпечних газів та пилу, а також температура повітря не відповідають вимогам правил і норм безпеки, санітарних правил і норм.

До керівництва гірничими і підривними роботами допускаються особи, які мають відповідну спеціальну освіту. До виконання підривних робіт допускаються особи, які мають право ведення таких робіт.

(Із змінами і доповненнями, внесеними згідно з Указом Президії

Верховної Ради Української РСР від 21.05.80 р. N 252-Х)

Стаття 68. Обов'язки осіб, зайнятих на гірничих роботах, по додержанню правил і норм безпеки

Особи, зайняті на гірничих роботах, зобов'язані:

1) виконувати вимоги правил і норм по безпечному веденню робіт;

- 2) систематично проводити огляди робочих місць та устаткування і вживати заходів до негайного усунення виявлених порушень правил і норм безпеки;
- 3) бути на роботі у спеціальному одязі і користуватися засобами індивідуального захисту;
- 4) не застосовувати при виконанні робіт способи, які можуть створити небезпеку аварії або нещасного випадку;
- 5) при виникненні небезпеки аварії припиняти роботи, негайно повідомляти про це керівника робіт і діяти у точній відповідності з планом ліквідації аварій.

Стаття 69. Гірничорятувальна служба

Підприємства, організації та установа, які ведуть гірничі роботи, обслуговуються в установленому порядку гірничорятувальними частинами, а ті, що ведуть бурові роботи при розвідуванні і розробці нафтових і газових родовищ, - службами по запобіганню і ліквідації відкритих газових і нафтових фонтанів. Дислокація цих частин і служб визначається відповідними міністерствами, державними комітетами і відомствами за погодженням з органами державного гірничого нагляду.

Відповідно до Основ законодавства Союзу РСР і союзних республік про надра положення про гірничорятувальні частини і служби по запобіганню і ліквідації відкритих газових і нафтових фонтанів затверджуються в порядку, встановлюваному Радою Міністрів СРСР.

(Із доповненнями, внесеними згідно з Указом Президії

Верховної Ради Української РСР від 21.05.80 р. N 252-X)

Стаття 70. Обов'язок виконавчих комітетів місцевих Рад народних депутатів, підприємств, організацій і установ по наданню допомоги у ліквідації аварій

Виконавчі комітети місцевих Рад народних депутатів, а також підприємства, організації та установи, незалежно від їх відомчої підлеглості, зобов'язані в разі аварій на підприємствах по видобуванню корисних копалин надавати транспортні засоби, матеріали і устаткування, засоби зв'язку та медикаменти і подавати інші види допомоги в ліквідації аварій.

(Із змінами, внесеними згідно з Указом Президії

РОЗДІЛ VI

ОХОРОНА НАДР

Стаття 71. Основні вимоги в галузі охорони надр

Усі надра в СРСР підлягають охороні.

Основними вимогами в галузі охорони надр є:

забезпечення повного і комплексного геологічного вивчення надр;

додержання встановленого порядку надання надр у користування і недопущення самовільного користування надрами;

якнайповніше вилучення з надр і раціональне використання запасів основних і разом з ними залягаючих корисних копалин та наявних у них компонентів;

недопущення шкідливого впливу робіт, зв'язаних з користуванням надрами, на збереження запасів корисних копалин;

охорона родовищ корисних копалин від затоплення, обводнення, пожеж та від інших факторів, які знижують якість корисних копалин і промислову цінність родовищ або ускладнюють їх розробку;

запобігання необґрунтованій і самовільній забудові площ залягання корисних копалин і додержання встановленого порядку використання цих площ для інших цілей;

відвернення шкідливого впливу робіт, зв'язаних з користуванням надрами, на збереження експлуатованих і перебуваючих на консервації гірничих виробок та бурових свердловин, а також підземних споруд;

запобігання забрудненню надр при підземному зберіганні нафти, газу та інших речовин і матеріалів, похованні шкідливих речовин і відходів виробництва, скиданні стічних вод.

Стаття 72. Обмеження, зупинення або заборона користування надрами

У разі порушення вимог статті 71 цього Кодексу користування надрами може бути обмежено, зупинено або заборонено органами державного гірничого нагляду або іншими спеціально уповноваженими на те державними органами в порядку, встановлюваному законодавством Союзу РСР.

Стаття 73. Заохочення користувачів надр

Відповідно до Основ законодавства Союзу РСР і союзних республік про надра законодавством Союзу РСР і Української РСР може бути встановлено заходи матеріального і морального заохочення користувачів надр, які стимулюють здійснення заходів для поліпшення використання надр і посилення їх охорони.

Стаття 74. Спеціальні спостереження за режимом підземних вод при користуванні надрами

Підприємства, організації, установи при користуванні надрами зобов'язані проводити систематичні спостереження за режимом підземних вод на відповідній ділянці. При зниженні динамічних рівнів або погіршенні якості підземних вод користувачі надр повинні повідомляти про це органи Міністерства геології УРСР, Міністерства меліорації і водного господарства УРСР та Державного комітету Української РСР по нагляду за безпечним веденням робіт у промисловості і гірничому нагляду.

Розміщення мережі спостережних режимних свердловин на підземні води погоджується з органами Міністерства геології УРСР та Міністерства меліорації і водного господарства УРСР.

(Із змінами, внесеними згідно з Указами Президії

Верховної Ради Української РСР від 21.05.80 р. N 252-X,

від 11.02.83 р. N 4744-X)

Стаття 75. Загальна заборона забудови площ залягання корисних копалин

Забороняється проектування і будівництво населених пунктів, промислових комплексів та інших народногосподарських об'єктів до одержання від відповідної територіальної геологічної організації даних про відсутність корисних копалин у надрах під ділянкою наступної забудови.

Стаття 76. Умови, за яких допускається забудова площ залягання корисних копалин

У виняткових випадках забудова площ залягання корисних копалин (крім загальнопоширених корисних копалин), а також розміщення у місцях їх залягання підземних споруд, не зв'язаних з видобуванням корисних копалин, допускаються лише за погодженням з органами державного гірничого нагляду. При цьому повинні бути передбачені і здійснені будівельні та інші заходи, що забезпечують можливість видобування з надр корисних копалин.

Стаття 77. Умови, за яких допускається забудова площ залягання загальнопоширених корисних копалин

Забудова площ залягання загальнопоширених корисних копалин, а також розміщення в місцях їх залягання підземних споруд, не зв'язаних з видобуванням корисних копалин, допускаються лише на підставі дозволів, що видаються в порядку, встановлюваному Радою Міністрів УРСР.

Стаття 78. Охорона ділянок надр, які становлять особливу наукову або культурну цінність

Рідкісні геологічні відслонення, мінералогічні утворення, палеонтологічні об'єкти та інші ділянки надр, які становлять особливу наукову або культурну цінність, може бути оголошено у встановленому порядку заповідниками або пам'ятками природи чи культури. Будь-яка діяльність, що порушує збереження зазначених заповідників і пам'яток, забороняється.

У разі виявлення при користуванні надрами рідкісних геологічних відслонень і мінералогічних утворень, метеоритів, палеонтологічних, археологічних та інших об'єктів, які становлять інтерес для науки і культури, користувачі надр зобов'язані зупинити роботи на відповідній ділянці і повідомити про це заінтересовані державні органи.

Стаття 79. Участь громадських організацій, трудових колективів і громадян у здійсненні заходів по охороні надр і раціональному їх використанню

Професійні спілки, організації молоді, Українське товариство охорони природи, наукові товариства та інші громадські організації, трудові колективи, а також громадяни сприяють державним органам у здійсненні заходів по охороні надр і раціональному їх використанню.

Громадські організації і трудові колективи беруть участь у діяльності, спрямованій на забезпечення охорони надр і раціонального їх використання, відповідно до законодавства Союзу РСР і Української РСР, а також до статутів (положень) громадських організацій.

Державні органи зобов'язані всемірно враховувати пропозиції громадських організацій, трудових колективів і громадян при здійсненні заходів по охороні надр і раціональному їх використанню.

(У редакції Указу Президії Верховної

Ради Української РСР від 27.02.85 р. N 8474-X)

РОЗДІЛ VII

ДЕРЖАВНИЙ ОБЛІК ЗАПАСІВ І РОДОВИЩ КОРИСНИХ КОПАЛИН, А ТАКОЖ ДІЛЯНОК НАДР, НАДАНИХ У КОРИСТУВАННЯ, НЕ ЗВ'ЯЗАНЕ З ВИДОБУВАННЯМ КОРИСНИХ КОПАЛИН

Стаття 80. Державний облік запасів і родовищ корисних копалин

Відповідно до Основ законодавства Союзу РСР і союзних республік про надра запаси і родовища корисних копалин, а також прояви корисних копалин підлягають державному обліку за єдиними для Союзу РСР системами.

З метою забезпечення планування робіт по геологічному вивченню надр і розміщення підприємств по видобуванню корисних копалин, раціонального, комплексного використання родовищ корисних копалин, а також для розв'язання інших народногосподарських завдань ведеться державний кадастр родовищ корисних копалин і складаються державні баланси запасів корисних копалин.

(Із змінами, внесеними згідно з Указом Президії

Верховної Ради Української РСР від 21.05.80 р. N 252-X)

Стаття 81. Державний кадастр родовищ корисних копалин

Державний кадастр родовищ корисних копалин повинен містити відомості по кожному родовищу, які характеризують кількість і якість запасів основних і разом з ними залягаючих корисних копалин та наявних у них компонентів, гірничотехнічні, гідрогеологічні та інші умови розробки родовища і його геолого-економічну оцінку, а також відомості по кожному прояву корисних копалин.

Стаття 82. Державні баланси запасів корисних копалин

Державні баланси запасів корисних копалин повинні містити відомості про кількість, якість і ступінь вивченості запасів корисних копалин по родовищах, які мають промислове значення, їх розміщення, ступінь промислового освоєння, видобуток, втрати і забезпеченість промисловості розвіданими запасами корисних копалин.

Стаття 83. Затвердження запасів корисних копалин

Запаси корисних копалин розвіданих родовищ, а також запаси корисних копалин, додатково розвідані в процесі розробки родовищ, підлягають затвердженню спеціально уповноваженими на те державними органами в порядку, встановлюваному законодавством Союзу РСР.

При затвердженні запасів установлюються достовірність розвіданих запасів корисних копалин, їх кількість і якість, умови залягання, ступінь вивченості, народногосподарське значення і підготовленість родовища для промислового освоєння.

Стаття 84. Державні органи, спеціально уповноважені на затвердження запасів корисних копалин

Відповідно до законодавства Союзу РСР спеціально уповноваженими державними органами по затвердженню запасів корисних копалин є Державна комісія по запасах корисних копалин при Раді Міністрів СРСР і територіальна комісія по запасах корисних копалин Міністерства геології УРСР.

Стаття 85. Списання балансових запасів корисних копалин

Видобуті корисні копалини, а також ті запаси корисних копалин, які втратили промислове значення, були загублені в процесі видобування, не підтвердилися при наступних геологорозвідувальних роботах або розробці родовища, підлягають списанню з державного балансу корисних копалин у порядку, встановлюваному законодавством Союзу РСР.

Списання з обліку підприємства по видобуванню корисних копалин балансових запасів корисних копалин, які втратили промислове значення, були загублені в процесі видобування або не підтвердилися при наступних геологорозвідувальних роботах чи розробці родовища, провадиться за погодженням з органами державного гірничого нагляду.

(Із змінами, внесеними згідно з Указом Президії

Верховної Ради Української РСР від 21.05.80 р. N 252-X)

Стаття 86. Державний облік ділянок надр, наданих у користування, не зв'язане з видобуванням корисних копалин

Відповідно до Основ законодавства Союзу РСР і союзних республік про надра ділянки надр, надані для будівництва і експлуатації підземних споруд та для інших цілей, не зв'язаних з видобуванням корисних копалин, підлягають державному обліку за єдиними для Союзу РСР системами.

РОЗДІЛ VIII

НАГЛЯД І КОНТРОЛЬ ЗА ВИКОРИСТАННЯМ ТА ОХОРОНОЮ НАДР І ВЕДЕННЯМ РОБІТ ПО ГЕОЛОГІЧНОМУ ВИВЧЕННЮ НАДР

Стаття 87. Завдання державного нагляду і контролю за використанням та охороною надр

Державний нагляд і контроль за використанням та охороною надр мають своїм завданням забезпечити додержання всіма міністерствами, державними комітетами, відомствами, підприємствами, організаціями, установами і громадянами встановленого порядку користування надрами, виконання обов'язків по охороні надр, по безпечному веденню робіт, зв'язаних з користуванням надрами, по запобіганню і усуненню їх шкідливого впливу на населення, навколишнє природне середовище, будівлі та споруди, додержання правил ведення державного обліку запасів і родовищ корисних копалин, а також інших правил і норм, встановлених законодавством про надра.

(Із доповненнями, внесеними згідно з Указом Президії

Верховної Ради Української РСР від 21.05.80 р. N 252-X)

Стаття 88. Завдання державного контролю за веденням робіт по геологічному вивченню надр

<http://yurist-online.org/>

Державний контроль за веденням робіт по геологічному вивченню надр має своїм завданням забезпечити додержання встановленого порядку і ефективність ведення геологознімальних, пошукових, розвідувальних, гідрогеологічних, інженерно-геологічних, геофізичних, геохімічних та інших робіт по геологічному вивченню надр, виконуваних підприємствами, організаціями та установами, незалежно від їх відомчої підлеглості.

Стаття 89. Органи, які здійснюють державний нагляд і контроль за використанням та охороною надр і веденням робіт по геологічному вивченню надр

Державний нагляд за використанням та охороною надр (державний гірничий нагляд) і державний контроль за веденням робіт по геологічному вивченню надр (державний геологічний контроль) здійснюються спеціально уповноваженими на те державними органами.

Спеціально уповноваженими органами по здійсненню державного гірничого нагляду в Українській РСР є Державний комітет Української РСР по нагляду за безпечним веденням робіт у промисловості і гірничому нагляду та його органи на місцях.

Спеціально уповноваженими органами по здійсненню державного геологічного контролю в Українській РСР є Міністерство геології УРСР та його органи на місцях.

Ради народних депутатів та їх виконавчі і розпорядчі органи здійснюють державний контроль у галузі використання та охорони надр відповідно до законодавства Союзу РСР і Української РСР.

(Із змінами, внесеними згідно з Указами Президії

Верховної Ради Української РСР від 21.05.80 р. N 252-X,

від 11.02.83 р. N 4744-X)

Стаття 90. Органи, які здійснюють контроль за використанням і охороною прісних підземних вод та гідромінеральних ресурсів

Державний контроль за використанням прісних підземних вод в Українській РСР здійснюють Міністерство меліорації і водного господарства УРСР та його органи на місцях, а контроль за охороною цих вод від вичерпання і забруднення - Міністерство геології УРСР і Міністерство меліорації і водного господарства УРСР та їх органи на місцях.

Державний контроль за використанням гідромінеральних ресурсів в Українській РСР здійснює Державний комітет Української РСР по нагляду за безпечним веденням робіт у промисловості і гірничому нагляду.

(Із змінами, внесеними згідно з Указами Президії

Верховної Ради Української РСР від 21.05.80 р. N 252-Х,

від 11.02.83 р. N 4744-Х)

Стаття 91. Функції органів державного гірничого нагляду по здійсненню нагляду за використанням та охороною надр

Органи державного гірничого нагляду перевіряють:

- 1) правильність розробки родовищ корисних копалин і виконання вимог по охороні надр;
- 2) додержання підприємствами по видобуванню корисних копалин встановленого порядку обліку запасів корисних копалин, правильність і своєчасність їх списання;
- 3) додержання правил і норм по безпечному веденню робіт при користуванні надрами;
- 4) правильність і своєчасність проведення заходів, які гарантують безпеку населення, охорону навколишнього природного середовища, будівель і споруд, експлуатованих і перебуваючих на консервації гірничих виробок та бурових свердловин від шкідливого впливу робіт, зв'язаних з користуванням надрами;
- 5) додержання вимог по відверненню проникнення в гірничі виробки, на земну поверхню та у водні об'єкти нафти, газу та інших речовин і матеріалів при підземному їх зберіганні, стічних вод, які скидаються в надра, похованих у надрах шкідливих речовин і відходів виробництва;
- 6) додержання правил проведення геологічних і маркшейдерських робіт при розробці родовищ корисних копалин.

На органи державного гірничого нагляду може бути покладено й інші функції по нагляду за використанням та охороною надр, а також функції по нагляду за переробкою мінеральної сировини.

<http://yurist-online.org/>

(Із змінами, внесеними згідно з Указом Президії

Верховної Ради Української РСР від 21.05.80 р. N 252-X)

Стаття 92. Права органів державного гірничого нагляду по здійсненню нагляду за використанням і охороною надр

Органи державного гірничого нагляду мають право:

зупиняти роботи, зв'язані з користуванням надрами, у випадках порушення правил і норм по безпечному веденню робіт і по охороні надр;

припиняти самовільне користування надрами і самовільну забудову площ залягання корисних копалин;

давати обов'язкові для виконання вказівки про усунення порушень правил і норм по безпечному веденню робіт і по охороні надр на підприємствах, в організаціях та установах, які користуються надрами;

розслідувати у встановленому порядку обставини і причини аварій та випадків виробничого травматизму при користуванні надрами і приймати за результатами розслідування рішення, обов'язкові для виконання керівниками відповідних підприємств, організацій та установ.

Органам державного гірничого нагляду може бути надано й інші права по запобіганню і припиненню порушень правил і норм по безпечному веденню робіт та по охороні надр.

Стаття 93. Функції органів державного геологічного контролю по здійсненню контролю за веденням робіт по геологічному вивченню надр

Органи державного геологічного контролю перевіряють напрям, методику, комплексність і якість робіт по геологічному вивченню надр.

Стаття 94. Права органів державного геологічного контролю по здійсненню контролю за веденням робіт по геологічному вивченню надр

Органи державного геологічного контролю мають право:

давати обов'язкові для виконання вказівки про усунення недоліків і порушень при проведенні робіт по геологічному вивченню надр;

зупиняти роботи по геологічному вивченню надр, якщо вони не відповідають затвердженим проектам або проводяться без державної реєстрації, а також у випадках порушення правил і норм, які визначають порядок проведення цих робіт.

Органам державного геологічного контролю може бути надано й інші права по запобіганню і припиненню порушень правил і норм ведення робіт по геологічному вивченню надр.

Стаття 95. Відомчий контроль за використанням та охороною надр

Відомчий контроль за додержанням встановленого порядку користування надрами, веденням робіт по геологічному вивченню надр, виконанням вимог по охороні надр, по забезпеченню повного вилучення основних і разом з ними залягаючих корисних копалин та наявних у них компонентів, у тому числі при переробці мінеральної сировини, вимог по безпечному веденню робіт, зв'язаних з користуванням надрами, за проведенням заходів, що гарантують безпеку населення, охорону навколишнього природного середовища, будівель і споруд, за додержанням правил обліку запасів і родовищ корисних копалин, а також інших правил і норм, встановлених законодавством про надра, здійснюється органами, у віданні яких перебувають підприємства, організації та установи, які користуються надрами.

Контроль за правильністю розробки родовищ корисних копалин і переробки мінеральної сировини здійснюється відповідно маркшейдерською і геологічною службами, службою технічного контролю та іншими службами.

Відповідно до Основ законодавства Союзу РСР і союзних республік про надра типові положення про маркшейдерську і геологічну служби затверджуються Радою Міністрів СРСР.

(У редакції Указу Президії Верховної

Ради Української РСР від 21.05.80 р. N 252-X)

РОЗДІЛ IX

<http://yurist-online.org/>

ВИРІШЕННЯ СПОРІВ З ПИТАНЬ КОРИСТУВАННЯ НАДРАМИ

Стаття 96. Органи, які вирішують спори з питань користування надрами

Спори між підприємствами, організаціями, установами і громадянами з питань користування надрами вирішуються, відповідно виконавчими комітетами районних (міських) Рад народних депутатів, органами державного гірничого нагляду, органами державного геологічного контролю та іншими уповноваженими на те державними органами в порядку, встановлюваному законодавством Союзу РСР, статтями 97 - 103 цього Кодексу та іншими актами законодавства Української РСР.

Стаття 97. Спори з питань користування надрами, які вирішуються виконавчими комітетами районних (міських) Рад народних депутатів

Виконавчі комітети районних (міських) Рад народних депутатів вирішують спори між підприємствами, організаціями, установами і громадянами з питань користування надрами у зв'язку з розробкою родовищ загальнопоширених корисних копалин, торфу і прісних підземних вод, а також у випадках, передбачених статтею 34 цього Кодексу.

Стаття 98. Спори з питань користування надрами, які вирішуються органами державного гірничого нагляду

Органи державного гірничого нагляду вирішують спори між підприємствами, організаціями і установами з питань користування надрами у зв'язку з розробкою родовищ корисних копалин (крім родовищ загальнопоширених корисних копалин), а також спори у зв'язку з використанням надр для потреб будівництва підприємств по видобуванню корисних копалин і підземних споруд, не зв'язаних з видобуванням корисних копалин.

(Із змінами, внесеними згідно з Указом Президії

Верховної Ради Української РСР від 21.05.80 р. N 252-X)

Стаття 99. Спори з питань користування надрами, які вирішуються органами державного геологічного контролю

Органи державного геологічного контролю вирішують спори між підприємствами, організаціями і установами з питань користування надрами у зв'язку з їх геологічним вивченням.

Стаття 100. Порядок розгляду спорів з питань користування надрами

Спори з питань користування надрами розглядаються за заявою заінтересованої сторони.

Для підготовки матеріалів до розгляду органи, які розглядають спір, можуть створювати спеціальні комісії з депутатів, представників органів державного гірничого нагляду і державного геологічного контролю та інших державних органів.

Спори з питань користування надрами повинні розглядатися не пізніше як у місячний строк з дня надходження заяви.

По наслідках розгляду спору з питань користування надрами орган, який розглядає спір, виносить рішення. У необхідних випадках у цьому рішенні може бути передбачено порядок його виконання, а також заходи, які слід вжити для поновлення порушеного права користування надрами.

Стаття 101. Права і обов'язки сторін

Спір з питань користування надрами розглядається в присутності сторін за винятком випадків, коли сторона ухиляється від участі або просить розглянути спір у її відсутності.

Сторони мають право знайомитися з зібраними матеріалами, давати пояснення, подавати в усній або письмовій формі доводи і заперечення, заявляти клопотання про відкладення розгляду спору і проведення додаткових перевірок та обслідувань, про витребування документів і ін.

Сторони зобов'язані добросовісно користуватися своїми правами і сприяти органу, який розглядає спір, поданням необхідних відомостей і документів, що є в їх розпорядженні.

Стаття 102. Права органів, які розглядають спори

Органи, які розглядають спори з питань користування надрами, мають право:

викликати для дачі пояснень при розгляді спорів службових осіб підприємств, організацій, установ, що спорять, і вищестоящих по відношенню до них органів;

вимагати від підприємств, організацій і установ подання документів, відомостей і висновків, необхідних для розгляду спорів;

знайомитись на підприємствах, в організаціях, установах з матеріалами, необхідними для вирішення спорів.

Органи, які розглядають спори, можуть здійснювати й інші дії, необхідні для правильного вирішення спору.

Стаття 103. Порядок оскарження рішень

Рішення виконавчих комітетів районних (міських) Рад народних депутатів з питань користування надрами можуть бути оскаржені у виконавчі комітети обласних Рад народних депутатів.

Рішення органів державного гірничого нагляду і державного геологічного контролю та інших державних органів можуть бути оскаржені в їх вищестоящі органи.

Скарги можуть бути подані не пізніше десяти днів з дня винесення оскаржуваних рішень.

РОЗДІЛ X

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО НАДРА

Стаття 104. Недійсність угод, які порушують право державної власності на надра

Угоди, які в прямій чи прихованій формі порушують право державної власності на надра, є недійсними.

Стаття 105. Відповідальність за порушення законодавства про надра

Особи, винні у вчиненні угод, зазначених у статті 104 цього Кодексу, а також:

самовільному користуванні надрами;

порушенні правил і вимог проведення робіт по геологічному вивченню надр, яке призвело до недостовірної оцінки розвіданих запасів корисних копалин або умов для будівництва та експлуатації підприємств по видобуванню корисних копалин, а також підземних споруд, не зв'язаних з видобуванням корисних копалин;

вибірковій відробці багатих ділянок родовищ, яка призводить до необгрунтованих втрат балансових запасів корисних копалин; наднормативних втратах і наднормативному розубожуванні корисних копалин при видобуванні; псуванні родовищ корисних копалин та інших порушеннях вимог раціонального використання запасів корисних копалин;

самовільній забудові площ залягання корисних копалин;

порушенні правил і норм по безпечному веденню робіт, зв'язаних з користуванням надрами;

невиконанні правил охорони надр, а також вимог по охороні навколишнього природного середовища, будівель і споруд від шкідливого впливу робіт, зв'язаних з користуванням надрами;

знищенні або пошкодженні спостережних режимних свердловин на підземні води, а також маркшейдерських і геодезичних знаків;

втраті маркшейдерської або геологічної документації, а також дублікатів проб корисних копалин і керна, необхідних при дальшому геологічному вивченні надр і розробці родовищ;

невиконанні вимог по приведенню гірничих виробок і бурових свердловин, які ліквідуються або консервуються, в стан, що гарантує безпеку населення, а також вимог по збереженню родовищ, гірничих виробок і бурових свердловин на час консервації,

несуть кримінальну, адміністративну чи іншу відповідальність згідно з законодавством Союзу РСР і Української РСР.

Відповідно до Основ законодавства Союзу РСР і союзних республік про надра законодавством Союзу РСР і Української РСР може бути встановлено відповідальність і за інші порушення законодавства про надра.

(Із змінами, внесеними згідно з Указом Президії

Верховної Ради Української РСР від 21.05.80 р. N 252-X)

Стаття 106. Припинення самовільного користування надрами і самовільної забудови площ залягання корисних копалин

Самовільне користування надрами і самовільна забудова площ залягання корисних копалин припиняються без відшкодування зроблених затрат.

Стаття 107. Відшкодування збитків

Підприємства, організації, установи і громадяни зобов'язані відшкодувати збитки, завдані порушенням законодавства про надра, у розмірах і порядку, встановлюваних законодавством Союзу РСР і Української РСР. Службові особи та інші працівники, з вини яких підприємства, організації і установи зазнали втрат, зв'язаних з відшкодуванням збитків, несуть матеріальну відповідальність у встановленому порядку.

РОЗДІЛ XI

МІЖНАРОДНІ ДОГОВОРИ

Стаття 108. Міжнародні договори

Відповідно до Основ законодавства Союзу РСР і союзних республік про надра, якщо міжнародним договором СРСР встановлено інші правила, ніж ті, які містить радянське законодавство про надра, то застосовуються правила міжнародного договору.

Такий же порядок застосовується щодо законодавства Української РСР про надра, якщо в міжнародному договорі Української РСР встановлено інші правила, ніж передбачені законодавством Української РСР про надра.

(Розділ у редакції Указу Президії Верховної
Ради Української РСР від 21.05.80 р. N 252-X)
